بیست و شەشەمین نامە

دڵزار حەسەن

ژووری ١

مەرجانەخاتوون لە تەمەنی **٥٣** ساڵیدا خوازبێنی کرا، ئەم هەواڵە نەک گەڕەک، تەواوی شاری تووشی شۆک کرد، ئەم باسوخواسە، کە سەرەتا لەدەمی ڕوقیەخانی کچی دەروێش عەوڵڵای چامچییەوە خرایە بەرگوێیان و لەوێشەوە بۆ ئەو دەم و ئەو زوبان دەنگۆی بەنێو شار و شاراندا بڵاوبووەوە، مقۆمقۆی ژنان و توانجی قەیرەکچانیش لەولاوە بوەستێ، کەس قسەیەکی چاکی لەدەم نەدەهاتە دەرێ.

پیاوەکان لە ژنەکان و ژنەکانیش لەوان خراپتر بوون بۆ قسەوقسەلۆک و بگرە بۆ بوختانکردنیش، ئاخرخوازبێنییەک ئەوەندەی دەهێنا، خەڵکی خۆیان لەسەر خراپ بکەن، ماڵی مەرجانەخاتوونیش ئاوابێت، جوانییەکەی ژن فریو دەدات، چ جای پیاو، برای خۆی ئەشقی دەبوو، بەو تەمەنەوە تۆ ئەوەندە ئاغاژنانە دەربکەویت، ئاخر ناهەقی نییە تا ئێستا شووی نەکردووە؟! نابێ کەسێک، پیاوێک لایەقی ئەو شاژنەبێت، بنەماڵە و خانەوادەی بە ناو و ناوبانگی ئەوتۆ دەهاتنە خوازبێنی کە پیاو هەبوو کچی خۆی بەبەرگی بەری پێشکەش دەکردن، بەڵام ئەو هەر قسەی یەک بوو نەیدەکردە دووان، کەللەی قسانی زۆر ڕەق بوو، لە ڕوخساریدا مەرجانەخاتوون بەو کچە ڕەوشتخراپانە نەدەچوو، کە لە کەلی شەیتان نەهێتەخوارێ؟! کەسێکی زۆر نەرمونیان و بەڕێز، باوکی بە کچە خاتوون و پایەدار و سەنگین ناوی دەبرد، هەرچەند خوێندنی تەواونەکردبوو لە پۆلی دووی ناوەندی وازی لە خوێندن هێنا، بەڵام خوێندن و نووسینی زۆر باش بوو، کتێبخانەیەکی بچووکی لەماڵەوە هەبوو، جگە لە دیوانی شاعیرانی وەک وەفایی و بێکەس و مەولانا و پەشێو، چەندان کتێبی دیکەشی لێبوون، دەڵێن: مامۆستایەکی خوو خراپی هەبووە و ڕۆژێک دەبێتە دەمەقاڵێیان، لەو ڕۆژیەوە مەرجانەخاتوون دڵی لە خوێندن و قوتابخانە دەڕەنجێت و ئیدی ناچێتەوە بەرخوێندن، مامۆستاکەشی کە ناوی

ئەڵماسی کچی مەحمووده فەندی تەربییەیە، باوکی ئەڵماس خان، لە ناوەڕاستی ساڵی شەستەکانی سەدەی بیست لە شاری سلێمانییەوە دێتە شاری هەولێر، بە پلەی فەرمانبەر لە پەروەردەی هەولێر دادەمەزرێت، کەسێکی زۆر بە زەبروزەنگ و توندبووە لە کاری فەرمانبەریەتییەکەیدا، ئەوەندە گوێڕایەڵی میری و ئەرک و فەرمانەکانی دەوڵەت بووە، یەک کاتژمێریش لە ئەرک دوانەکەوتووە و دەڵێن باوکی مردووە، لە کاتی پرسەکەشیدا ئیشوکاری خەڵکی ڕاپەڕاندووە، کەسێکی سەیر بووە، لەبەر ئەو ڕەوشت و ئاکارەی دوو جاران لەوەزارەتی پەروەردەی بەغداوە سپاس و دەستخۆشانەی بۆ هاتووە، بۆیە بەناوی مەحمووده فەندی تەربییە ناسراوە، دەگێڕنەوە ئەم مامۆستا ئەڵماسەش بە ڕەوشت و هەڵسوکەوتییەوە لە گوتنەوەی وانە لە پۆل و قوتابخانەدا چۆتەوە سەرباوکی، کەسێکی بەپەرۆش بووە، هەرئەوەش وای کرد لەگەڵ مەرجانەخاتوون بەریەک بکەون و مەرجانەخاتوونیش خوێندن و ئاییندەی خوێندنەکەی لەسەر دابنێت، هەرچەندە دەڵێن: ئەڵماس خان چەند جارێک دەچێتەوە ماڵی مەرجانەخاتوون تا دڵی ئاشت بکاتەوە و پاشگەزبێتەوە و بگەڕێتەوە قوتابخانە، بەڵام مەرجانەخاتوون سڵی نەکردۆتەوە و ئیدی نەگەڕاوەتەوە بۆ خوێندن و قوتابخانە.

ئەوەندەی داخوازیکارانیشی بەدڵساردی گەڕاندۆتەوە، خەڵکی ئەم داخوازییەشیان هەر بەنەخێر لای مەرجانەخاتوون لێک دەدایەوە، ئاخر ئەو چەندان داخوازی هاتووە، ئەوە لە چ کاتێک، کە تەمەنی ٢٠ تا ٣٠ ساڵانە دەبوو، کە جوانی و دڵگیری ئەو لەو کاتەدا شەڕی لەگەڵ مانگ دەکرد، کوڵمەکانی سوور و لێوەکانی وەک هەنار تەڕ تەڕ، دەتگوت تازە گەڵای ماچیان گرتووە دەدرەوشانەوە، تازەش شوو ناکات.

ژووری ٢

ماڵی مەرجانەخاتوون کەوتبووە ناوەڕاستی کۆڵان، کۆڵانەکەیان جیاوازتر لە کۆڵانەکانی دیکەی گەڕەک لەبەرچاوان دەردەکەوت، لەبەرچاو و دڵی کوڕەگەنجەکانی گەڕەکیش هەر زۆر جیاوازتر خۆی نیشان دەدا، ئەو کۆڵانە هەر کۆڵانێک نەبوو، دنیایەک بوو لە پەری، لە باڵندەی ڕەنگاوڕەنگ، لە باخێکی لێوان لێو لە کچی جوان، مێرگێک بوو لە بەهەشت، چەندان کیژۆڵەی جوان و تازەپێگەیشتووی لێ بوو، باخی سینەی هەریەکێکیان دوو هەناری گرتبوو، بۆیە پێیان دەگوت کۆڵانی حەڤدە، حەڤدە کچی ئاسکئاسای تازە پێگەیشتووی لێبوو.

زیاد لە ٢٠ ساڵە مەرجانەخاتوون بەتەنیا دەژیت و لەوێ ڕۆژێوە شنەبای خوازبێنی بەر چارەنووسی مەرجانەخاتوون نەکەوتووە، ئەم بێ پیاوییەی مەرجانەخاتوون لای ژنانی گەڕەک بووبووە مەتەڵ و بنێشتەخۆشەی سەرزاران و جارجارەش قسەوباسی گەرمیان، دەبێ تۆ ئەوەندە جوان و ناسک بیت و پیاوێکیش نەبێت دەست بۆ ئەو جوانییەت ببات، ماچی دوو لێوانت نەکات و مژی ئۆخەی لەگەردەنت نەدات، ئەمە قسەی ئەو پێوەژنەیە کە ناوی شەرمینە و شەش ساڵێکە هاوسەرەکەی بە کارەساتی ئۆتۆمبێل گیانی لەدەست داوە، هەر لەو کۆڵانەی کە ماڵی مەرجانەخاتوونی لێیە، ماڵی ئەوانیشی لێیە، بەهۆی جلوبەرگ دوورینەوە هاموشۆی ماڵی مەرجانەخاتوون دەکات، ئێوارەیەک دەچێتە لای مەرجانەخاتوون و ئیدی دوای سەلام و بەخێرهاتن، دێتە سەر جل دوورین، پاشان چی لە دڵی هەبوو هەمووی بۆ مەرجانەخاتوون هەڵڕشت.

+ کچ بیت و لە ماڵی باوکت بیت زۆر باشترە، نەک بێوە ژنێک بیت، بێ پیاوی زۆر زەحمەتە، نازی منداڵ و بژێوی.

مەرجانەخاتوون نەیهێشت قسەکە تەواو بکات.

– بەڕاستی وایە، بەڵام هەرچۆنێک بێت ئەوە ژیانە؟

+ بەڵی ئیدی ژیان وایە، (شەرمین دەیەوێت بەو قسانە لە مەرجانەخاتوون بچێتە پێشێ و لە نهێنی ئەو شوونەکردن و خوازبێنییەی ئێستای تێ بگات)، بە بێوەژنایەتیش هەندەک ناخۆشە؟

– ناخۆشە، بەڵام لەسەر مرۆڤەکان پێویستە ئارامیان هەبێت.

+ (بەپێکەنینەوە) چاوەڕوانی و ئارامیش ساڵێک و دوو ساڵ؟

– چییە شەرمین پێ دەچێت حەزت لە مێردکردنەوە بێت؟

+ (بە شەرمەوە) ناوەڵلا بەس ئەواش ناخۆشە؟

– من لەو نیگەرانییانەی تۆ تێ دەگەم، بەڵام خۆ مێردکردنەوەش کفر نییە.

+ چیت لێ بشارمەوە بۆ من بۆتە کفر و گوناح؟ ماڵی خەزوورانم ناهێڵن شووبکەمەوە و دەڵێن ئەو سێ منداڵە بەخێوکە باشترە.

– جا ماڵی خەزوورانت چ پەکیان کەتییە، ئەوان بێ مێردن، یان ئەتوو (بە پێکەنینەوە). ژن کە مێردی ویست دەیەوێت؟

+ (بۆ شەرمینی دەرگا بووەوە) باشە خۆت بۆ شووناکەیت، (بە زەردەخەنەوە) دیارە ئەتوو مێردت ناوێ، (بەم قسەیە شەرمین هەستی بە خەجاڵەت کرد) بۆیە وتی: داوای لێبوردن دەکەم مەرجانەخاتوون ئەو قسەیەشم لە ڕووی تۆکرد، بێ ئەدەبی بوو.. ها؟

– نا بووراوی، بەس بارودۆخی من جیایە؟

+ بۆ جیایە، ژن و پیاو هەر نابێت هاوسەرگیری بکەن؟

– من تازە پیربوویمە؟ (بەزەردەخەنەوە)؟

+ ماشائەڵڵا، ماشائەڵڵا کچی چواردە ساڵیش لە جوانی و ناسکی ناگاتە تۆ، ئێستا سەرەتای تەمەنتە، (ئەوەی تۆزێک بە بەخیلییەوە گۆت).

– (شەرمین قسەکت پێ بڵێم، من لە تەمەنی ٢٠ ساڵی شووم نەکردووە، تازەش بەو تەمەنەوە مێردم بۆ چییە، نایکەم.

+ (نەیدەویست بڵێت، بەس قسەکە قافی هات) ئەدی ئەوە لەسەرخێران داخوازیشت هاتییە، بیکە و تەواو؟

– داخوازی چی، من شتی وام نەزانییە و ئاگاشم لە هیچ نییە؟

+ (بۆ ئەوەی لێی نەپرسێت کێ ئەو هەواڵەی بلاوکردووەتەوە) ئەمنیش هەر لەدەمی منداڵ و ژنانی کۆڵانم گێ لێ بووە؟

– (تەبیعەتی مەرجانەخاتوون وایە، زۆر بەدوای قسەو قسەلۆکاندا ناچێت) وتی: خەڵکی بۆ خۆی قسان دەکات، ڕاست بێت درۆ بێت هەقی نییە؟

– (هیچی دەست نەکەوت، بە پێکەنینەوە) مادامەکێ مێردەکی بۆ ئێمە ببینەوە؟

+ (بەخۆشییەوە) بەسەرچاو شەرمین خان، هەر مێردێک، هەزار پیاوت بۆ دەبینمەوە.

– دەی با لەوە زیاتر کاتت نەگرم، تۆش ئیشەکەت بکە و جلەکانیشم زوو بۆ تەواو بکە.

+ ئەمەشیان بەچاوان، (بە دڵێکی خۆشەوە) فەرمانت بەجێیە شەرمین خان.

– دەی جارێ خوات لەگەڵ.

+ خوات لەگەڵ.

ژووری ٣

مەرجانەخاتوون، خانووەکی لەباوکی بۆ بەجێ ماوە، تەمەنی نزیکەی بیست ساڵان دەبوو، کە ماڵیان هاتووەتە هەولێرێ، ئەوە سی و سێ ساڵی تەواوە لەو خانووەدا دەژیت، باوک و دایکی دەمێکە مردوون، لە برایەک و پوورێک زیاتر کەسی دیکەی نییە هاموشۆی بکات، براکەی لەو گەورەترە و دوو ساڵە بەهۆی نەخۆشییەوە لە جێ کەوتووە، پوورەکەشی لەبەر سەرقاڵی بە ماڵ و منداڵەکانی هەفتانە، یان دوو هەفتەجارێک دێتە لای، مەرجانە خاتوون هێشتا کچە و مێردی نەکردووە، نەخۆش نییە و گەلەک باشە، بۆیە ئەگەر بێکەسییەکەی نەبێت، کە بۆ ئەو بووەتە مایەی نیگەرانی، ئاخر تەنیایی و ژیان بەتاقی تەنیا لە خانوویەکدا لە نێو ئەو کۆمەڵگەیە بۆ پیاوان قورسە و قسە و قسەلۆکی خەڵکیش لەولا بوەستێ، ئەدی بۆ کچێک، کە نزیکەی بیست و پێنج ساڵە بەتەنیا لە ماڵێکدا بژیت، دەبێ چەند سەخت بێت! هەرچۆنێک بووبێت ژیانی گوزەراندووە، بێ ئەوەی پێویستی بەکەس هەبێت، خۆی لەماڵەوە جلوبەرگی ژنان دەدوورێت و ژیانی خۆی پێ دەگوزەرێنێت، هەر بۆیەشە پێیان گوتووە خاتوون، بەڕاستی خاتوون بووە دەست ڕەنگین، پاک و خاوێن، ژنان و کچانی گەڕەک هەر لەبەر ئەو خاتوونی و دەست ڕەنگینییەی جلوبەرگی خۆیان لای ئەو دەدووری، ماڵەکەشی وەک خۆی پاکوخاوێن بوو، خانووەکەی کە لەباوکی بۆی بەجێ ماوە، لە دوو ژوور و حەوشەیەکی گەورە و چێشتخانەیەک و گەرماوێک و ئاودەستێک پێکهاتووە، باخچەیەکی پڕ لە گوڵ و گوڵزار و دارهەرمێیەک و پرتەقاڵێک لەنزیک دەرگای خانووەکەی خۆیان هەڵبڕیوە و جوانییەکیان بە حەوشە و دیوی ژوورەوەی خانووەکەداوە، هەرکەسێک بۆ یەکەم جار بێتە ئەو ماڵە، تێ دەگات خاوەنەکەی چەند هۆگری سەوزایی و گوڵ و باخە، دەگێڕنەوە لە ناوەڕاستی ساڵی حەفتاکانی سەدەی بیست، لە ئانوساتی کارەسات و نسکۆی شۆڕشی ئەیلوول، خانەوادەی مەرجانەخاتوون

لەگەڵ زۆرێک لە خێزان و خەڵکی کوردستـان، لەترسی تۆپبـارانی حکوومـەت، ئەوانیش ئاوارەی وڵاتی ئێـران دەبن و لە ئۆردووگـایەک بۆ چەند مـانگێک بەناچاری دەمێننەوە، مەرجانەخاتوون لەو دوورییە و لە ئاوارەییدا چەند چیلکە دارێک و چەندان نەمـام لەگـەڵ خـۆی دەهێنێـتـەوە، هۆگـری گـوڵ و دار و سـەوزایی بۆ مەرجانەخاتوون بووبووە عەشق، ئەوەندە دڵی بە گوڵەکان خـۆش بوو، زۆرجـاران گـوێت لە دەنگێک دەبوو، یان هەستت دەکرد لێوی بۆ قسـان وەک دووباڵی کۆتر لێک دەدا، تا باش لێی نزیک نەبوویتایەوە، نەتدەزانی ئەو بە زمانی گوڵەکان قسە دەکات، ئەو گفتوگۆ لەگەڵ دارەکان دەکات، نەک تۆ. دایکی مەرجانەخـاتوون، بۆ خزمان و کـچـانی کـۆڵان دەیگـێـڕایەوە، دەیگوت ئەو کـچـەی من رەنگی وەک گوڵەکـانی لێ هاتووە، فـێـری زمـانی ئەوان بووە، شەوان وڕێنەدەکات و بەشێوەیەک قسان دەکات من تێی ناگەم، هەستێکی سەیری بۆ گوڵ هەیە، ناوی یەک بەیەکـیان دەزانێ، ئاخر هەر ئەو گوڵانەبوون، نەیانهێشت شـووش بکات، چەندجـار خـوازبێنی دەهات و لەولایە بەهانەیەکی دەهێنایەوە و ڕازی نەدەبوو، تا وای لێ هات خەڵکی دەیانگۆت ئەو کـچـە ئاسـایی نیـیـە، لە مرۆڤ ناچێت هەمیشە لەگەڵ دار و گوڵەکان قسەدەکات و بەدەم گـەڵا و ڕەگـەکـانیـانەوە خـەیاڵ دەیباتەوە، ڕامـانێـک ڕادەمێنێت، وەک ڕاوچییەک بۆ نێچیرەکەی چۆن سێرەی بۆ دەگـرێت، ئەوها لە باخـچـە ڕادەمـێـنێت! زۆر جـار خـــەیاڵی دەڕۆیشت، بیـــری لە زۆر شت دەکـــردەوە، مــەرجـانەخـاتوون دەیزانی بیـر لەچی دەکـاتەوە، ئەو سـەبووری بەو گـوڵانە دەهاتەوە، سـۆز و دڵداری لەگـەڵ ئەوان دابەش دەکرد، هەمیشە ژوانی لەگەڵ ئەوان بوو.

ژووری ٤

ئامینەی هاوسێی مـاڵی ڕوقیـەخـان کە ئەو هەواڵەی بیـسـت، چایەکـەی بەردەمـیـشی نەخـوارد و یەک پێ هەڵسایەوە و خۆی گەیاندە ماڵی ڕوقیەخان.

– ئەرێ ئەوە ڕاستە؟

+چ ڕاستە ئامینە؟

– دەڵێن مەرجانەخاتوون داخوازی هاتووە؟

ئەو پێی خـۆش نەبوو لەدەمی ئەو، خـەڵکی دیکە ئەو هەواڵە ببیستن، بۆیە وتی:

+ ئەیەڕۆ کچێ ئامینە خێر بڵێ ئەوە بەڕاستتە؟

ڕوقـیـەخـان، لەنێـو گـەرەک و خـزم و ناسـیـاوان بە کەسێکی دەم تەقیـو ناوبانگی دەرکردبوو، قسـەی لەدەم ڕانەدەوەسـتـا و هەندێک جـاریش بۆی زیاد و کـەمـیش دەکرد.

ئامینە لەبەر ئەوەی ڕوقیەخانی باش دەناسی و سەین و بەینێکـیـان لەگـەڵ یەکـتـریش هەبوو، نزیکەی بیـست ساڵێکە هاوسێی یەکترن و زۆر نان و نمەکی یەکـتـریان کردووە و شەرمیان لێک نەدەکرد، بۆیە وتی:

– چییە دەتەوێت لە منیشی بشاریتەوە؟

+ ناوەڵلا بەس حـــەزناکـــەم لە دەمی منەوە کـــەس بیزانێت، ئەرێوەڵلا خوازبێنی هاتووە

– دەبێ کێ خوازبێنی ئەو پیرە ژنەی کردبێت؟

+ نازانم، ئەمنیش لێم بووەتە مـەراق، دوو ڕۆژە سـەر دێنم و دەبەم، کەس نەمـایە لێی نەپرسم، کەس نـازانێت کێیە!

– ئەوجا ئەوە چۆن دەبێت؟ یانی کەس نەیزانیوە کێیە؟

+ بەخـۆت دەزانی ئەمن ڕوقـیـەم پێ دەڵێن! شت نییـە لەبەر دەســتی من بەنهـێنی بمێنێـتـەوە، بەس ئەو پیرەمێردەی ناناسم و نەمزانییە کێیە.

– ئەدی مـەرجـانەخـاتوون، ئەتوو بەینت لەگـەڵی زۆر باشە، یانی خۆشی نەیزانییە کێیە، بەتووی نەگۆتییە؟

+ نەخێر هیچ ناڵێت، کچێ نازانیش دەکات.

– (بە پێکەنینەوە) ناهەقی مـەگـرە، بەو تەمـەنەوە داخوازیت بێت، خراپ نییە؟

+ بەس ئامینە ئەتوو لەو قسانە گەڕێ، پێشـمەکەنە، ئەو مـەرجانەخـاتوونە، دەبێ لەو خـوازبێنییـەیدا شتـێک هەبێت.

– شـتی چی ڕوقـیـەخـان، مـەرجـانەخـاتوون کـەی لەو تەمەنەی ماوە شتی لەبن سەرداببێت؟

+ مـەبەسـتم ئەوە نییـە، دەڵێم ها باسـیـان دەکرد، کـە چەند جارخوازبێنی کراوە.

– ئەرێوەڵلا باشم لەیادە

+ ئەدی بۆ ئەوێ ڕۆژێ مێردی نەدەکرد؟

– ئاخر خۆی نەیدەکرد.

+ باشە منیش ئەوە دەڵێم، بۆچی نەیدەکرد؟

– ڕەنگە دڵخوازێکی هەبێت و چاوەڕێی ئەوی کردبێ؟

+ نەخێر وانییە، ئەگەر دڵخوازێک لە ئارادابوایە، ئەی

بۆچی تا ئێستا دیار نییە؟
– مممممممم
+ من دەڵێم ئەو مەرجانەخاتوونە، چاوەڕێی یەکێکی کردووە بێتە داخوازی و ئەویش تا ئێستا نەهاتووە؟
– شیرین و فەرهادە (بە پێکەنینەوە) خێر بڵێ ڕوقیەخان، مەرجانەخاتوون هەر شوو ناکات؟
+ ئەی ئەوە نییە داخوازی هاتووەتەوە؟
– بابێتەوە من باوەڕم وایە قەت شووناکات.
+ ئاخر شوونەکردنەکەشی هەر قسە هەڵدەگرێت؟
–وایە
+ لێم بووەتە خولیا، سی ساڵە ئەو شتەم لە مێشک و هەناوی خۆم هەڵگرتووە، هەر دەبێ بیزانم.
– وەڵڵا ئەتۆ زۆر شتان دەزانی، ئاگات لە هەموو ڕووداوێکی ئەو گەڕەکەیە، بەس پێم وابێت سەر لە نهێنیی ژیانی مەرجانەخاتوون دەرناکەیت.
+ دەبینی، بزانە سەری لێ دەردەکەم، یان نا؟ دەی ئەمنیش کارم هەیە و خوات لەگەڵ.
– خوات لەگەڵ.

ژووری ٥

ئەو تەنیا مرۆڤێک نەبوو، تەنیا کەسێک نەبوو، پەرییەکی خوایی بوو، ئەو میوانە ناوەختە لە کوێ پەیدابوو، لە چ زەوییەک هاتوون، لە چ ئاسمانێکەوە دابەزیون، لەگەڵ کام کاروان بار و بارگەیان هێناوە، کۆچەری کام کۆچن، ڕێبواری کام وڵات و شارن، ئەوەی ئەو بینی، ڕۆشنایی هەتاوێک بوو دەبریسکایەوە، گوڵێک بوو لەنێو بەهەشتدا خونچەی دەدا، دڵێک بوو لە قووڵایی دەریا لەتەک ئەڵماسێک ژیانی دەبەخشییەوە ماسییەکان، ئاخر چاو بڕوا بەوەناکات، پەرییەک بەو گەرمایی هاوینە، دەبێ چ جەنگێک بۆ ئێرەی هێنابێت، چ وەیشوومەیەک پیلی گرتبێت و چارەنووسی بەو شوێنە گەیاندبێت، بەو مانگی تەمموزە! بەو قرچەی گەرمایە لەگەڵ پۆلێک باڵندەی ڕوح سووک بەو خێراییە، بەو کاتە لەناکاوە لە دەرگا بدەن، دەرگا وەک فەرشی نێو کۆشکی بەلقیس سینگی بەرووی میوان دەکردەوە، خۆشیی بەوانە دەهات، زەردەخەنەی شادییان لێ دەباری، ئەو تەنیا گوێی لە فەرموو فەرموو بوو، ئەو وشەیە لای ئەو بەژنی لە دار چنار دەچوو، هەر نەدەبڕایەوە، درێژ درێژ بوو وەک ڕێگای ژیان و مردن، پەری وا لە ئاسمانانیش نییە، وەک ئەوەی پێشتر پەری بینیبێت لە دڵی خۆیدا دەیگوت وەڵڵا ئەو زۆر لە پەری جوانترە، پەری کەی شکۆی ئەوەی هەیە لە جوانی و دڵگیری بگاتە ئەو؟! یووسفی چی، عیسای کوڕی مەریەمی چی، کوڕی پاشای ئینگلتەرای چی، تەخت و تاراجی کیسرای چی، کامەیان دەتوانن لە شکۆ و جوانی شان لەشانی ئەو بدەن، ئەو وێنەیەی ئەو بۆ میوانە ناوەختە پەری ئاساییەکەی کردبوو، لە ڕوخسار بە مرۆڤ نەدەچوو، لە بەژن و باڵا هەزار سوارچاکی فارس و ڕۆمی بەقوربان بێت.

لەو دیو پەنجەرەکەوە بە تیچاوێک سەیری بەردەرگای دەکرد، بەئاسپایی و ورد ورد ڕوانینی بەرەو لای هەنگاو و قاچی میوانەکان لاردەکردەوە، لەبیری ئەودا نەبوو بەو نیوەڕۆیە، بەو درەنگانی ڕۆژە کاتژمێر دوازدە، پەرییەک لەگەڵ چەند مرۆڤێک بە کۆشێک سڵاوەوە باوەش بە ماڵی ئەواندا بکەن، لەبەرخۆیەوە دەدوا (پەری و ماڵی ئێمە) لەقورئان و کتێب و حەدیس و خوتبەی مەلایان، کە باسی پەرییان دەکات مرۆڤ تەزووی بەلەشیدا دێت. ئاخر پەری پاکترین دروستکراوی خودایە، هیچ لە ئێمە ناچن، نەدەخەون، نە دەخۆن و دەخۆنەوە، ئەدی بەو کات و ساتە ناوەختە، نەدیتی و نەناسی لێمان بە ژۆری کەوتینە! من بە خۆم گوێم لە مەلاقادری وتاربێژی مزگەوتی شێخ نەبی گەڕەکی خۆمان بووە کە بەمەلا قادری ڕەوشت ژنانی ناو و ناوبانگی ڕۆیشتبوو، دەیگوت: هەموو نەوەی ئادەمێک دوو پەرییانی لەسەر شانییە، هی چاکە و خراپان، بای نووکە دەرزییەک چاکە و خراپەی بکەیت ئەو دوو پەرییە لە دەفتەری کردەوەکانت دەینووسن، لە ڕۆژی زیندووبوونەوەش بەپاککراوەیی دەیدەنەوە دەستی، وای بۆ ئەو کەسەی بەدەستی چەپ کتێبەکەی وەردەگرێتەوە، ئەوە بێ ئەولا و ئەم لا دۆزەخییە و خودا دەیباتە جەهەننەمێ، ئەگەر بەدەستی ڕاستیش کتێبەکەت وەرگرتەوە، ئیدی تۆ بەهەشتی، ڕۆژەکیان ئەو مەلا قادری ڕەوشت ژنانییە لەبەردەم ماڵی مەرجانەخاتوون بەدەنگی بەرز هاواری دەکرد، وەڵڵا بابە دەڵێن بۆ پەری نایەتە ئێرە، ئاخر چۆن پەری بێتە ئەو گەڕەکەی، بەردەرگای هەرماڵێک دەگری خواردنی بەمەنجەڵەوە فرێدەداتە ناو زبڵدانی، وەڵڵا خودا

ئەوە قبوڵ ناکات، بێ دینییش بەو ڕادەیە، برنج و نانی بخەنە ناو زبڵدانی، وابڕوات خودای گەورە نەفرەتتان لێدەکات.

مەرجانەخاتوون لەبەرخۆیەوە دەیگوت: ئاخر بەو هەموو گوناهەمانەوە پەری چۆن دێتە ماڵەکەمان؟ بەدەست خۆی نەبوو لە نێو چێشتخانە بێ سەر دەسووڕایەوە، سەرێک بۆ ئەم لاو سەرێکی بۆ ئەم لادەبرد، لە دایکی پرسی

+ ئەوانە کێنە؟

- کچم وەڵڵا منیش جارێ نازانم کێنە؟ دەی جارێ ئەتوو دەستوبرد بە، دەبێ چێشتی زیاتر بخەینەسەر ئاگر، ئەوانە میوانن، دەبێ ڕێزیان بگرین، نیوەڕۆیە بێ گومان برسیتیان، مەرجانەخاتوون، دەتگوت لە شیرینی خەو ڕاپەڕیوە، دەستی ئیشانی نەدەگرت، زەردەخەنە بەسەر لێوانی دەتکا و چاوەکانی پڕ بوون لە ڕاز! دیار نەبوو ئەو خۆشییەی مەرجانەخاتوون لەپای چییە؟ بۆ میوانەکانە، یان پەری هەزارباڵ، وەکو ئەوەی چێشت بۆ دڵخوازەکەی ئامادەبکات، بەو دەست و پەنجە نەرمانەی کە ئەستێرەی شادییان لێوە دەبریسکایەوە، زۆر دڵخۆش دیاربوو، خۆشی سەیری بەخۆی دەهات ئەو دڵخۆشییە لە پای چی و بۆ کێیە، شتێکی سەیر نەبوو، ئیدی دڵ گاڵتە نازانێت، هەروا بەئاسانی باڵ ناگرێت، مەگەر هێلانەیەکی لە دڵی خۆی شیرینتری نەبینێبێت، ئەو هەستی دەکرد شتێک ئارەزووی فڕینی بۆ دروست کردووە، فڕین بۆ کیشوەرێکی دیکە، بۆ ئاسمانان بۆ هەواری پەرییان! چەندی سەردێنێت و دەبیات لەوە حاڵی نابێت، دەمی وڕێنانی لێ دەبارێت، دەبێ ئەو پەرییە نان بخوات، باشە ئەوانی دیکە قەیدی ناکات وەک ئێمە مرۆڤن، بەڵام خۆ پەری نان و ئاو ناخۆن! باشە ئەی ناڵێن پەری خودا نابینرێت، ئەی من چۆن ئەو دەبینم، چۆن هەستی پێ دەکەم، دەبێ خەون و خەیاڵ نەبێت، دایکی مەرجانەخاتوون بۆ بەخێرهاتن چووە ژووری میوانان.

+ یاخوا بەخێربێن سەرچاوانمان، گەورەتان کردین، ئەدی کاک حەمەدەمین بۆ ماڵ و منداڵەکانت نەهێناوە.

- گەلەک مەمنوون، بمانبوورە بەو ناوەختە هاتین، وەڵڵا منداڵەکانیش گەلێک باشن، ئەوجارە کە هاتین ئینشائەڵڵا دەیانهێنم؟

+ جا چمان کردییە، میوان ڕێزی لەسەرچاوانە، پاشان خۆ ئێوە میوان نین، ئێوە خزم و کەسی ئێمەن و خاوەن ماڵن، پێڵاوتان سەرسەرمان، خوابکا ئێوە بەئێمە ڕازین بن و ئەوها گەورەمان بکەن.

حەمەدەمین کە دەبێتەوە ئامۆزای دایکی مەرجانەخاتوون، خەڵکی دێیەکی ناوچەی بالیسانن، زۆر بە کەمی هاتوچۆی یەکتریان کردووە، بۆیە مەرجانەخاتوون نەیناسینەوە.

+ نەتزانی ئەوانە کێنە؟

- کچم ئەوە حەمەدەمینی ئامۆزامە، لە من گەورەترە و گەلەک لە مێژە بۆ ژیان چوونەتە بالیسان، لەوێ مەڕ و ماڵاتیان هەیە و بە کشتوکاڵەوە خەریکن، نازانم چەند منداڵی هەیە دەمێکە یەکترمان نەبینیوە، بەس ئەوەی لەگەڵیەتی پێم وابێت کوڕە ناوەندییەکەیەتی، دوو پیاوە بەتەمەنەکەی دیکەش ناناسم، ڕەنگە خەڵکی گوندی خۆیان بن.

+ یانی ئەوانە خزمی ئێمەن؟

مەرجانەخاتوون خەیاڵی لای ئەو پەرییە بوو، دەیویست بڵێ ئەی ئەو پەرییە کێیە لەگەڵیان، بەڵام شەرمی دەکرد ئەوە بەدایکی بڵێت، بەس هەردەبوا پێی بڵێت، چونکە ئەو هێشتا لەخەمی ئەو پەرییەدایە، ئاخۆ ئەو چ دەخوات، چ خواردنێک بۆ ئەو ئامادەبکات؟

- بەڵێ لە خزمیش لە پێشترە باب برا ئامۆزامە.

+ دایە خواردن ئامادەیە ئەگەر دەیبەیت، بەس دەمەوێ شتێکت لێ بپرسم، پەری نان دەخۆن

- نەخێر، نان ناخۆن.

+ یانی قەت نان ناخۆن، یانی هیچ ناخۆن؟

- بەڵێ کچی خۆم ئەوان وەک ئێمە نین نان و ئاو ناخۆن، ئەرێ ئەو پرسیارانە چییە دەیکەیت، جارێ وەختی ئەو پرسیارانەیە!؟.

خەمی گەورەی مەرجانەخاتوون ئەو پەرییە بوو، بۆیە لە خەمی نانخواردنی دابوو.

+ ئەدی چ بۆ ئەو ئامادەکەین؟

- بۆ کێ؟

+ بۆ ئەو پەری خوداییە.

- چییە شێت بووی، پەری کێیە؟

+ ئەو پەرییەی کە لە ژوورەوەیە؟

- مەرجانە چییە کچم ئەتوو ئاگات لە خۆیە چ دەڵێیت؟ وڕێنان دەکەیت.

مەرجانە لەخۆی کەوتە گومان، دەبێ ئەوەی من بینیم

خەون نەبێت، یان خەیاڵێکی شێتانە نەبێت، دایکم ڕاست دەکات پەری، کەی لە ژوورەوەیە، باشە ئەدی ئەوەی من بینیم چ بوو، بەخودای لە پەرییەک زیاتر هیچی دیکە نەبوو.

+ دایە منیش لەگەڵت دێم خواردنەکان دێنم؟

– باشە وەرە، بەس نەکەی بێیتە ژوورەوە، میوانی بێگانەی لێیە؟

+ بەچاوان، بەس لێم بووەتە حەزێک.

– چیت لێ بووەتە ئارەزوو کچی خۆم.

+ وەڵڵا ئەو پەری خودایە.

– بەخودای ئەتووش تێک چووی، هەر پەری و مەری مابوو.

+ باشە بڕۆ سەرپۆشێک لەسەر بکە و خواردنەکە بێنە با بۆیان بەرم؟

سەیرە کەس ئەو ڕووناکییە، ئەو تروسکایی نوورە نابینێت، نیگەرانی ئەو دەگەڕایەوە بۆ دوو چاوی ئەبلەقی دایک و باوکی کە عەجەب ئەو پەری خودایە لە ماڵەکەیاندایە و ئەوانیش نایبینن؟ مەرجانە دڵی لەو ساتە بەجێ مابوو کە پەرییەکەی تێدا بینی، هەستی خۆناسین، باڵق بوون، ئەشق، شەیدایی، تێکەڵ بەیەک بوون! هەموو هەستەکانی وروژان، باوەڕی بە چاوەکانی نەدەکرد، حەزی دەکرد بچێت دەست لەو پەری خودایە بدات، ئەو زیاتر دڵ و ڕوحی ئاوێتەی نیگای ئەو پەرییە خوداییە بووبوو، ئەشق لە یەکەمین نیگاوە دروست دەبێت، ئەو نیگای ئەشقە مرۆڤ دەکاتەوە بە خۆڵەمێش و دەیکاتەوە بە قوڕی شێلدراوی بەردەستی خودا، دەبێتەوە بەو قوڕەی کە خودای تاقانە مرۆڤی لێوە دروست کرد، ئادەمی لێ خولقاند. مەرجانە لای وابوو تازە لەدایک بووە، لەناخی ئەودا ئەو دیدەنییە، لە هەموو بینینەکانی دیکە جیایە، لێرە هەستەکان جیاوازتر دەردەکەون، جیاوازتر دەڕوانن، مەودای ئەو نیگایە پڕیەتی لە تەماشا، تەماشایەک هەستەکان ڕادەگرێت، پڕ دەبێت لە ڕاز و نیاز، لە قسە، لە ئیحا، لە وشە. ئەوینی ئەو نیگایە دڵ دەباتەوە بۆ قووڵایی ژیان، بۆ نێو دەریای ئەڤین، بۆ نێو سەرەتای تابلۆی بوون.

ژووری ٦

مەرجانە لەخۆی بێ ئاگابوو کە ئەشقەکەی ئەو یەک لایەنەیە، بەڕاستی ناخۆشە دڵت بە کەسێکەوە بێت، ئەویش ئاگای لێ نەبێت! دڵ دەروێشانە لە نێو تەکیەی ئەشقت دێوانەبێت و واوەیلا بکات، ئەوەی بەرانبەریش بێ ئاگا لەنێو خەو و خەیاڵی خۆیدا بێت؟ ئەشق وا لە مرۆڤ دەکات جوانتر ژیان ببینێت، هەست بەبوونی خۆی بکات لە نێو خۆیدا گەورە بێت، ببێت بە نیگارکێشێک و خەیاڵی لێوان لێوبکات لە ڕەنگ.

لای مەرجانە کاتی ئەوەهات ئیدی ئەشقی خۆی ئاشکرا بکات، نهێنی دڵی بۆ مەعشووقەکەی هەڵڕێژێت، بەردەوام هەوڵی دەدا دەردەدڵی بۆ کەسێک بگێڕێتەوە، بەڵام لەناو خزمان و هاوڕێ و دەستەخوشک، تەنانەت دایک و باوک و براکەشیدا کەسی بە هۆگری ڕازەکانی نەدەزانی، جار جارێ دەچووە نزیک باخەکەی و لەنزیک گوڵێکەوە بەدڵ گوڵەکانی بەقسان دەهێنا، گفتی زۆری لە گوڵەکان وەردەگرت، کە نابێ نهێنی ئیشقەکەی لای هیچ کەسی دیکە باس بکەن! مەرجانە لە ماوەی ئەو چەند ساڵەی ئیشقی ئەو بۆ پەری خوداییە، نامەی زۆری نووسی، لە دڵی مەرجانەدا ئەو نامانە لەگەڵ هەستەکانیان تێکەڵ دەبن و بە خۆشەویستەکەی دەگات، مەرجانە نامەکانی لە نێو کتێبەکانی دەشاردەوە، ئەو هەمیشە وای خەیاڵ دەکرد کە ئەو پەرییەیە شەوان لەکاتی بێدەنگی و تاریکیدا دێت نامەکانی لەنێو کتێبان دەردەهێنێت و دەیخوێنێتەوە، مەرجانە ئەوەی بە تێکەڵبوونی هەستەکان لێک دەدایەوە، ناوە ناوەش لە نامەناردن بێزارەبوو، ئەو پێی وایە ئەشق لە نێو نامەکاندا زیندانی کراوە، وشەی ئەشق هیچ نییە، مادامەکێ نەتوانێ بڵێسەی ئاگری دڵێک خامۆش بکات.

نامەی یەکەم

بۆ پەری خودایی... ئازیزترین کەسم

سلاو... ئازیزەکەم لە دڵەوە هەواڵت دەپرسم و پەرۆشی باشی تۆم.

نازانم لە کوێوە دەست پێ بکەم، گەڕانەوە بۆ خەیاڵ و یادەوەرییەکان، یان بۆ فڕینی نیگاکانمان بۆ باوەشی یەکتر، یان بۆ یەکەم دیدار و یەکەم ترپەی دڵ، نازانم بە چ زمانێک، هەستی خۆم بنووسمەوە، بەکام وشە ڕازی پڕ لە نهێنی ناخمت بۆ هەڵڕێژم، ئازیز گیان بڕوا بکە چەند جارێک ئەم نامەیەم نووسیتەوە و دواجار دڕاندوومە، لە

وشە و دێڕ و ماناکانی ڕازی نەبووم، هەست دەکەم ئەم زمانەی پێی دەنووسم تێر ئەشقم ناکات، تەژیم ناکات لە چێژی ئەوینت، تەنیاییم لەکۆڵ ناکاتەوە، پڕترم دەکات لە بێدەنگی، هەناسەم زیاتر تەنگ دەکات، دڵم دەکوشێت.

م ەرج ان ە

١٩٨٦/٣/٤

نامەی کۆتایی

بۆ... ئازیزترین کەسم

سڵاو...

ئەم جارە نەمویست ناوت بهێنم، نەشمویست بە هیچ ناوێکی دیکە بانگت بکەم، ئەمە بیست و شەشەمین نامەیە بۆت دەنووسم، ئازیزەکەم، تێ دەگەم نامەی هەموو دنیا بەشی دووریت ناکات، ئاوازی هەموو دنیا بەشی خەندەیەکی تۆ ناکات، دیوانی گشت شاعیرانی سەر ڕووی زەوی، بەشی وشەیەکی ئەشق ناکات، بێ گومان ئەم نامەیەش شوێنی یەک نیگای تۆ ناگرێتەوە کە لەژێر پێڵووی چاوەکانت تێم دەڕوانێت، چ لە نامە بکەم!؟ کە تا ئێستا نەیتوانیوە ئاهێکی من بە ئۆخەیەک بگۆڕێتەوە! فارگۆنی ئەم شەمەندەفەرە بپچڕێنێت و ئاورێک لە بێ مروەتی دڵم بداتەوە. چ لە دێڕی درێژ و هۆنینەوەی نامە بکەم، چ لە ئیشقێک بکەم! لە نێو زەرفی نامەیەکدا زیندانی کرابێت! چ لە وشەی ئیشق بکەم کە بڵێسەی ئاگری دڵێکی پێ خامۆش نەکرێت.

م ەرج ان ە

١٩٨٨/٢/٨

ژووری ٧

بەرەبەیانی ١٩٨٨/٥/١٥ هێشتا نەسیمی بەیان ماڵئاوایی لەشەو نەکردبوو، هێشتا خۆر زەردەخەنەی ڕۆژێکی نوێی نەخستبووە سەر لێوانی زەوی، گەڵای دارئەسپیندارەکان بۆنی تریفەیان بەرنەدابوو، بەهار تازە چرۆی دەکرد، نەرمە با و فێنکایی و سەوزایی کوێستانی هیران و نازەنین و دەشتی خۆشناوەتی هێشتا وەک دوا تابلۆی داڤینشی ڕەنگیان لێ دەتکا، وەک ڕوخساری عیسای مەسیح دەبریسکانەوە، وەک ڕۆمانی بەفری بامۆک وشەکانی بست بست باڵادەگرن.

سپێدەیەکی تەنیا، شەرمن، بێدەنگ، هێشتا منداڵان بۆ نوقڵانە و شادی جەژن لە ناوەڕاستی کۆڵان و سەرشەقام و دەرگای ماڵان نەدەوەستان، کوکوختییەکان تازە هێلانەیان بەجێ هێشتبوو، هێشتا ئاگری چێشتی جەژن خامۆش نەبووبوو، ئاسمان تاسا، ژیان خەسێنرا، دەریاکان ترس دایگرتن، خنکان، بەو بەیانییە زووە کە هێشتا یەزدان شەڕ و خێری بەش نەکردبوو، ئەنفال بوو بە میوانی ماڵەکانمان، ئەنفال بوو بە ئایەت، بوو بە قووڵترین زام.

ئەمە کۆستی تەنیا کەسێک و ماڵێک و شارێک نەبوو، ئەمە کۆستی نەتەوەیەک، مرۆڤایەتی بوو، مەرجانە خۆ ئێستاش بڕوا ناکات، ئەنفال پەرییەکەی ئەوی بردبێت. (لێت دەپرسن لەبارەی ئەنفالەوە، تۆش پێیان بڵێ ئەنفال هی خودا و پێغەمبەرەکەیەتی) ئەمەی لە تەفسیری نامی بەرچاوکەوتبوو، ڕۆژێ دە جاران دەیخوێندەوە، تا وای لێ هات لەبەر خۆی پێدەکەنی و بەگاڵتەوە دەیگۆت، خودا و پێغەمبەرەکەی چیانداوە لە پەرییەکەی من، بۆ بردوویانە، بۆ ئەنفالیان کردووە، دیارە پەریش ئەنفال دەکرێت؟ خودا چ پێویستی بە پەرییەکەی من هەیە؟!.